

Groot leende. Reddingius zond daarover bericht naar Groningen, zoals dat eerder ook was gedaan door Van Heijningen. Een vermaning van aartsbisschop Zwijssen om niet anders te leren dan de Kerk leerde, vormde volgens Poolman voor Kraaijvanger het breekpunt. Laatstgenoemde zou zijn provinciaal in het klooster te Weert hebben geschreven dat hij met Rome brak en naar Groningen zijn gereisd. Daar zou hij 's avonds bij het diligencestation zijn opgevangen door De Groot senior, die hem dadelijk naar zijn eigen huis bracht, waar hij enkele weken verbleef totdat hij elders woonruimte had gevonden. Zowel De Groot als Muurling beloofden hem hun invloed aan te zullen wenden bij het vinden van een nieuwe werkkring. Van Herwerden nam het op zich de gewezen pater voor te bereiden op zijn met Pinksteren 1855 af te leggen openbare belijdenis.⁴⁷

Waarom Kraaijvanger terugdeinsde, valt ook bij Poolman niet precies te achterhalen. Enkele autobiografische notities van later datum die in zijn boek worden aangehaald, wekken de indruk dat de pater zich bij nader inzien toch niet geheel in de Groninger theologie heeft kunnen vinden. Het is echter onmogelijk na te gaan of Kraaijvangers kritiek op het weinig kritische 'wondergeloof' van De Groot en zijn vrienden reeds van 1855 dateert of uit later tijd, nadat hij met instemming kennis had genomen van publicaties uit de sfeer van het Nederlandse Modernisme. Evenmin wordt bij Poolman geheel duidelijk hoe de Groningse pastoor Jansen er in slaagde de pater uit de stad te laten 'verdwijnen'. Zeker is dat de pastoor een belangrijke rol in het geheel heeft gespeeld. Kraaijvanger sprak met hem; zijn zuster en de eerder al genoemde geestelijke – volgens Poolman een neef van de pater – verbleven in de Groninger pastorie. Opmerkelijk is verder het latere verhaal van de vluchteling dat hij op het moment dat hij in het rijtuig stapte '[zich] zelve niet meer' was, zich nadien ook niets meer wist te herinneren van de reis en pas weer in Haarlem bij zijn positieven was gekomen, met de aansluitende mededeling van Poolman dat de Kraaijvanger 'later meermalen verklaarde, dat hij reeds bij 't eerste glas [dat hij die dag ten huize van Jansen had gedronken] zich vreemd gevoelde. Dat hij lang niet *compos mentis* was, toen hij uit Groningen vertrok, kunnen nog velen aldaar getuigen'.⁴⁸ Over Kraaijvangers 'onderduikperiode' was Poolman kort. In het voorbijgaan vermeldde hij het bezoek van Bondam aan Hofstede de Groot senior en dat van Hoogvliet aan de pater te Crooswijk. Blijkens Kraaijvangers eigen aantekeningen had de commissaris hem inderdaad aangeboden 'indien de vrees voor uw onderhoud of voor iets anders soms u hier doet blijven, stap dan maar gerust in mijn rijtuig!'⁴⁹

In april 1857 keerde Kraaijvanger terug naar Haarlem en werd

⁴⁷ Poolman, *Onze Pater*, 91-92, 97, 99, 115-116, 118-120.

⁴⁸ Poolman, *Onze Pater*, 121-128.

⁴⁹ Kraaijvanger herinnerde zich Hoogvliet als 'Hoogveen'; Poolman, *Onze Pater*, 142-145.